

Redactioneel

Ook marginale intellectualiteit heeft zo haar eigen genealogie. Wie de moeite neemt verder te kijken dan de domeinen waarop het conventionele communicatieve handelen zich afspeelt, ontwaart het spoor van een rijkgeschakeerde intellectualiteit die zich in de marges ophoudt van het gevestigde wetenschappelijke, politieke en filosofische bedrijf. In dit nummer volgt Krisis dat spoor een eindweegs terug met een katern over de marginale intellectueel Walter Benjamin (1892-1940). Niet uit curiositeit maar uit noodzaak wordt Benjamin herlezen; als weinig anderen heeft hij het gehalte van 'onze' moderne tijd onder de aandacht gebracht. Benjamin deed dat in de marge van het heersende cultuur- en geschiedfilosofische vertoog, buiten de academische ambiance en uiteindelijk in een uitzichtsloze ballingschap. Hij putte uit een buitenissig arsenaal van romantische, mystieke en allegorische verbeelding. Zolang als het eigentijdse zichzelf tot last is, heeft Benjamins werk niet afgedaan.

In het thema-gedeelte wordt een aantal aspecten van Benjamins inzet ter sprake gebracht met het oog op de problemen die het eigentijdse als pre-, post- of gewoon moderniteit oproept. Dat gebeurt in een viertal bijdragen.

René Boomkens concentreert zich op de vraag hoe het hier en nu onderwerp kan zijn van onconventionele theorievorming. Aan de hand van Benjamins nadruk op het actuele doet hij een poging het heden te vrijwaren van enige historische of teleologische belasting, om het in al zijn eigen ruimtelijkheid te beschrijven.

Hilde Heynen richt zich op het thema van de architectuur in Benjamins werk. Zij maakt aannemelijk dat het architecturale bij uitstek de januskop van de moderniteit is; daarbij wijst ze op de verschillende ervaringen van moderniteit die de metropool als samengebalde architectuur kan oproepen.

Jan van Heemst brengt Benjamins thesen over het geschiedenisbegrip ter sprake. Met behulp van een lezing van de vijftiende these laat hij zien hoe sterk Benjamins intellectualiteit is getekend door joods-politieke opvattingen over tijd en geschiedenis. Tijd en geschiedenis zijn Benjamins weermiddelen om zich te onttrekken aan de greep van het totalitarisme.

Michel Kuijpers tenslotte waagt zich aan Benjamins begrip 'aura', naar zijn zeggen een van Benjamins meest suggestieve en raadselachtige begrippen. Het verval van de aura, schrijft hij, is gepaard gegaan met de teloorgang van de waarde van de verte, als een dromerige kwaliteit die een gedurig naderen in gang houdt. De verte is vandaag de dag banaal nabij, en 'aura' is hoogstens nog 'image'. Waarvan acte met Koons biggetje dat onlangs in het Stedelijk Museum zoveel opzien baarde.

De vier bijdragen hangen samen voorzover zij significante elementen van de moderniteit problematiseren. Benjamin is daarmee uiteraard niet uitputtend behandeld. Daarvoor is zijn werk te omvangrijk, te divers en in menig opzicht te onaf. Dit nummer van *Krisis* nodigt uit tot een verdere herlezing van deze 'marginale', die hier stuksgewijs als een intrigerende woordvoerder van een bij-de-tijdse intellectualiteit onder de aandacht wordt gebracht.

Het 'beeldmateriaal' is gemaakt in de geest van Benjamins korte proza-stukjes door de dichter K. Michel in samenwerking met de vormgever Melle Hammer; binnenkort verschijnen deze stukjes in de bundel 'Tingeling' bij uitgeverij Perdu.

Enkele thema's uit het werk van Benjamin - het verbrokkelde karakter van het grootstedelijk leven, de architectuur als de getuige daarvan en de plaats van de flaneur - treft men ook aan in de lezing van Richard Sennett *Civitas: aan de stenen leven onttrekken*, die in dit nummer in vertaling is gepubliceerd. Door de blik van het publiek dat naar moderne dans kijkt te vergelijken met de aanblik van kinderprostitutie, toont Sennett hoezeer medelijden de moderne mens verhindert leed waar te nemen. De auteur ziet deze elementaire ervaring als de uitkomst van de secularisering - een even langdurige als hardnekkige ontwikkeling - en besluit zijn betoog met een beschrijving van wat civitas/burgerschap zou kunnen zijn.

De volgende twee bijdragen hebben betrekking op Michel Foucault. Allereerst een kritisch artikel van Machiel Karskens *Subjectiviteit en seksualiteit, een historische vergissing* over de samenhang tussen seksualiteit en subjectiviteit bij de vroege en met name de late Foucault. De auteur confronteert Foucaults opvattingen over subjectiviteit met Hegels subjecttheorie en concludeert onder meer dat de late Foucault in zijn theorie van de subjectivering gebruik maakt van het Hegeliaanse subjectiviteitsbegrip. Vervolgens een fragment - getiteld *Parrhesia*, dat 'vrijmoedig spreken' betekent - uit Foucaults 'Discourse and Truth'; onder deze titel hield Foucault in 1983 een seminar aan de universiteit van Berkeley, waarvan de Nederlandse vertaling en transcriptie in september zal worden uitgegeven door de *Krisis*-onderzoeksgroep.

In het review-artikel *De Kadts 'nieuwe vrijheid' - vijftig jaar later* gaat Paul Kalma in op het werk van de politieke theoreticus Jacques de Kadt. De Kadt was in de jaren '30 actief als revolutionair socialist die tevens sterk door Nietzsche geïnspireerd was. Zijn boek 'Het fascisme en de nieuwe vrijheid', dat in 1980 opnieuw is uitgegeven, getuigt hiervan en is, aldus Kalma, zowel een belangrijk als ook een zeer discutabel boek.